

DĚLOSTŘELECKÝ PRŮZKUM

za přikrytí státní hranice

Dříve než přistoupím k formulování možných způsobů použití prostředků dělostřeleckého průzkumu v rámci přikrytí státní hranice, zmíním se o některých podstatných hlediscích, použitých při zkoumání tohoto problému. Jednak proto, aby bylo od počátku zřejmé, z čeho vycházím a za jaké situace názory mohou jedině platit, jednak proto, abych poskytl nástin metody k řešení těchto problémů i za jiných podmínek. Jde tedy především o postihnutí jistých obecných kritérií a dále o vytyčení té části doktrinárních zásad, které souvisejí s funkcí dělostřeleckého průzkumu.

Všechny úvahy zásadně vycházejí z možností dělostřeleckého průzkumu tak, jak je tvoří jeho dnešní organizační učlenění a úroveň současného technického stavu.

Obecně vzato, prvním hlediskem ke stanovení působnosti dělostřeleckého průzkumu je úkol palby. Tedy takové palby, která má v době přikrytí státní hranice plnit řadu úkolů, které zaručují splnění zámyslu vševojskového velitele k úspěšnému zahájení války. Celá činnost dělostřeleckého průzkumu je tedy činností odvozenou, ale předem předvídanou. Proto skýtá možnost poměrně přesných kalkulací a plánů, která je dána dvěma konkrétními veličinami:

- prostor ve kterém dochází k přikrytí,
- nepřítel, proti kterému se připravuje použití dělostřeleckého průzkumu.

Nemenným faktorem je možnost vlastních průzkumných prostředků, kterou

ovšem hodnotíme vzhledem k vlastnostem předpokládaného terénu a nepřítel. Máme tedy vždy v počátečních úvahách k dispozici tři oblasti, které umožní řadu přípravných a celkem přesných úvah a hodnocení.

V každém případě však musíme brát zřetel na nestanovitelné nepředvídanosti ze strany nepřítel a snažit se jim čelit prevencí — tedy takovou činností, která se sice v praxi potom nepotvrdí nebo nemusí potvrdit jako správná, ale poskytuje určitou jistotu ve vyloučení velkých překvapení. Praxe mírových příprav, praxe nástupových plánů a předpokladů k zahájení války téměř v každé armádě a v každé válce ostatně plně dosvědčuje, že existence omylů a chyb je objektivní, a proto se s ní počítá. To je přirozený projev rozporu mezi teorií a praxí. Jeho velikost se zmenšuje po zkušenostech ve válce samé, v jejím průběhu a trvání. To nás však nemůže uspokojit, protože této možnosti se musíme právě v otázce přikrytí státní hranice zříci.

Úspěch nebo neúspěch takové činnosti závisí na úrovni teorie, předvídání, intelektuální schopnosti při tvorbě závěrů z celkem méně přesných podkladů, vztahů z mírové činnosti vlastních i nepřátelských vojsk. Úpravy omylů a napravení chyb přicházejí v úvahu až v průběhu první operace a nemohou tedy ovlivnit kvalitu přikrytí státní hranice. Má-li palba rozhodující úlohu při úspěchu či neúspěchu boje a operace, pak s tím přímo souvisí získání podkladů k palbě — tedy postižení takových cílů, které jednak

svoji důležitostí, nebo nebezpečnou početností, mohou bez toho, aniž bychom je eliminovali, způsobit rozhodující zvrat v náš neprospěch.

V teoretické rovině takové cíle přesně známe. To vyplývá jednak z ocenění jejich takticko-technických možností a jednak z porovnání jejich počtu k počtu podobných prostředků vlastních. Dokonce můžeme tvrdit, že do jisté doby známe tyto objekty, cíle, prostředky, útvary a zařízení zcela přesně a prakticky víme nejen kolik jich je, ale i jejich umístění. Tajemství jejich organizačního členění a dislokačního uspořádání není vlastně žádným tajemstvím.

Problém je však v tom, že tyto znalosti jsme získali sice různým způsobem a různě obtížně, ale vždycky v poměrně dlouhém časovém úseku. Časový limit byl zanedbatelný, protože probíhal v míru a v podstatě bez velkého utajování ze strany nepřítele. Od okamžiku prvních příprav k válce se však situace začne měnit. Počátek je ve změně dislokace, tedy ve faktoru, který je nejdůležitější. Neznalost místa nepřítele je příčinou katastrofálních omylů a nesnází. Postižení změny takového místa závisí na velmi nepříznivém vlivu času. Teď již doba, která je k dispozici pro zjišťování, hraje rozhodující úlohu a krátkost lhůt vyřazuje celé oblasti způsobů mírové zpravodajské práce z možnosti použití. Se změnami míst přicházejí postupně i změny sil nebo organizace nepřítele a tím docházíme k dalšímu nepříznivému stavu, kdy přestáváme mít jasný přehled o možnostech a úmyslech protivníka. Je tomu tak proto, že zatímco on má volnost jednání na svém vlastním území, my zpravodajskou a průzkumnou volnost jednání ještě nemáme, protože nevypukla válka a v míru používané způsoby získávání zpráv jsou za této situace postupně omezovány a eliminovány.

Tento efekt je určující pro úvahy o řízení průzkumu k překrytí státní hranice. Čelit mu předpokládá zvýšené úsilí v komplexním využití použitelných průzkumných prostředků podle centrálního plánu. Jediným, trvale v náš prospěch působícím činitelem, je konkrétní a neměnný terén na západní hranici, který umožňuje největší jistotu jako podkladový faktor. Terén, charakterizovaný jako prostředí trvale ovlivňující činnost vojsk, umožňuje stanovit velmi přesně možnosti nepřítele dané jeho početností a tempem činnosti. Neopakovatelný případ konfigurace naší západní hranice umožňuje odpovědně stanovit prostory rozhodujících střetnutí a naopak vyloučit jiné netypické prostory.

Vzhledem k poměrně krátkému průběhu hranice lze takové ocenění zpracovat až do stupně brigády a na některých směrech i níže. Všechny tyto úvahy ovšem vycházejí z předpokladu, že neutralita našeho jižního souseda je mimo pochyby. To je ovšem prvním zdrojem potencionálních omylů. Závažnost takového předpokladu ovlivní velmi podstatně celou koncepci překrytí státní hranice. To je zřejmé jak nám, tak i druhé straně. Budeme proto v dalším sice vycházet z tohoto faktu, ale současně počítat s jakousi prevencí pro všechny případy, aspoň proti nejzápadnější části naší hranice s jižním sousedem.

Typickou situací v počátku války tvoří tedy vliv terénu na činnost vojsk jedné i druhé strany. Tento vliv je dán nejen šířkovou neprůchodností určitých prostorů, ale i kanalizováním průchodnosti po určitých úzkých a co hlavně, poměrně dlouhých směrech. Většinu sil jedné i druhé strany není tedy možné rozvinovat ihned na hranici nebo těsně za ní. To je jediná jistota. Protože vše ostatní je pochybné, nezbyvá než tento faktor učinit základem další činnosti. Počet přechodů, jejich šířky a důležitost jsou kostrou řešení základního a zásadního použití prostředků dělostřeleckého průzkumu. S tím souvisí posouzení průzkumných možností zasazovaných prostředků průzkumu.

Vliv nepřítele — tedy cílů, které nám ve své sestavě poskytuje, posuzujeme z několika hledisek. Základem je druh cílů, což vyplývá ze zmíněných jejich důležitosti nebo výhodné početnosti, vzhledem k početnosti naší.

S tím souvisí čas, který umožní tyto cíle zjišťovat, respektive průzkumný dosah odměřený od státní hranice. Kromě toho uvažujeme o samotné možnosti zjištění, která vyplývá ze způsobů, kterými se cíle projeví na začátku války a v okamžiku jejího zahájení. Tato dělící čára výrazně vymezí ty druhy průzkumných prostředků, které mají naději na získání zpráv do zahájení války i po jejím zahájení, dále ty prostředky, které mohou působit jen v jedné z obou etap, a konečně prostředky, které vzhledem ke specifické situaci se v době překrytí státní hranice mnoho neosvědčí.

Při úvahách o použití prostředků dělostřeleckého průzkumu musíme přihlížet i k celému průběhu vývoje situace. Myslím tím tři údobí v počátečním období války. První začíná v době, kdy dochází ke změnám v dislokaci a síle nepřítele oproti dislokaci a síle v období mírových

poměrů. Je to tedy úsek zvýšeného napětí, které předchází zahájení války. Druhé začíná uskupením sil a prostředků do výchozích sestav k zahájení války a končí prvním střetnutím v prostoru státní hranice. Třetí pak tvoří rozhodující střetnutí většiny hlavních sil, vyváděných do pohraničního sražení z obou stran. Z technického hlediska průzkumné činnosti tedy jde o zachování kontinuity ve znalostech o síle a místě nepřítele. Nejsilnější článek, nejvíce podkladů k rozhodování pro řízení průzkumu máme v době, kdy ještě platí mírová dislokace a organizace. Nej slabší v době zaujímání výchozích sestav těsně před zahájením války.

Protože jsou tedy známé faktory výhody i nevýhody, můžeme učinit protipatření, úměrné jejich významu. V každém případě musíme uvažovat o momentu volnosti průzkumného jednání všech průzkumných prostředků. Ten chápeme jednak jako možnost překročit masově státní hranici všemi průzkumnými prostředky a jednak jako uvedení do chodu všech prostředků průzkumu vzhledem k začínajícím projevům cílů ve všech směrech jejich působnosti. Např. jednotlivá narušení státní hranice jednotlivým letounem nelze pokládat za volnost jednání v průzkumu a nelze si proto slibovat ani nějaké významné výsledky.

Uvedení průzkumných prostředků do chodu neznamena pak jen jejich stoprocentní rozvinutí, ale také možnost, že skutečně něco zjistí. Dokud se např. baterie nepřítele neprojeví palbou, pak celý systém radiolokačního a zvukoměrného průzkumu není prakticky použitelný. Volnost průzkumného jednání proto chápeme s okamžikem zahájení války. Tento předěl je zásadní a rozděluje výše popsaná tři údobí na dvě. Zásadní je proto, že posuzujeme možnosti a způsoby průzkumu, od nich očekáváme výsledky a jen tyto výsledky mají praktickou využitelnou hodnotu. Nemůžeme se spoléhat jen na teoreticky předvídaná opatření, blíže prostorově neurčitelná, ale jistě nepřítelem uskutečňovaná tak, jak jsem popsal.

Máme-li tedy očekávat možnost zjišťování maxima teprve s okamžikem volnosti jednání v průzkumné činnosti, pak vše co umožňuje správný chod takové průzkumné činnosti musíme připravit předem. Z toho vyplývá, že rozvinutí průzkumných prostředků dělostřelectva, a tedy možnost dodat maximum podkladů palby, musí být jednak stoprocentní (rozvíjíme všechny prostředky) a jednak v takové časové lhůtě, která umožní získat zprávy ještě do zahájení války.

Přikrytí státní hranice je činnost, která má v podstatě jeden cíl: umožnit rozvinutí a použití hlavních sil. Obecně vzato, není proto rozdíl mezi tím, co takto rozvíjené a použité síly mají podle úmyslu vševojskového velení dělat, není rozdíl mezi obranou a útokem z hlediska činnosti v rámci přikrytí. Proto můžeme tvrdit, že vždycky všechny stránky průzkumné činnosti budou stejné a nepodstatné rozdíly vzniknou jen v okrajových problémech. Vždy totiž budeme střílet na nepřátelské baterie at to bude v útoku, či obraně, vždy budeme sledovat prvky velení a průzkumu nepřítele, vždy budeme chtít zjistit zálohy apod.

Analogicky je u nepřítele situace podobná. Vytváří podmínky k rozvinutí a použití svých hlavních sil jak v útočném, tak obranném úmyslu. Této činnosti neříká přikrytí státní hranice, ale koná ji krytem státní hranice. V každém případě bude tedy objektem průzkumného úsilí naší strany v první řadě všechno to, co takový kryt nepřítele tvoří. V první řadě proto, že objekty krytu hranice jsou blíže a projevují se časově jako první. Jejich odhalení a možnost zničení potom vytváří výhodné podmínky jak pro naši útočnou, tak obrannou činnost. Podstatný rozdíl není. Síly krytu jsou v obou případech stabilní síly a prostředky, které nepřítel předem k tomuto účelu formuje, dislokuje a rozmísťuje. Síly krytu jsou proto jakousi první vlnou, prvním pásmem prostorem, ke kterému směřuje průzkumná činnost.

Protože vývoj situace může vyústit jak v obranu, tak v útok, průzkum musí včas odhalit příznaky takové činnosti. To se projevuje v počtu, způsobu a času použití dalších prostředků a sil, které přijdou do sestavy vojsk krytu nebo těsně za ní od prvosledových divizí nepřítele. Zesílení vojsk je tedy jakousi další vlnou nebo prostorem naší průzkumné pozornosti. Konečně třetím stupněm, třetím prostorem je uskupení hlavních sil divizí prvního sledu a sborů prvního sledu.

Toto rozdělení je trvalé a může být proto základem prostorové organizace použití vlastního průzkumu a současně dát hypotézu o druhu, počtu a charakteru cílů a objektů, které máme v určitých prostorech zjišťovat.

Průzkumný postih narůstajících sil a prostředků nepřítele

Narůstání sil a prostředků nepřítele chápeme jednak jako zvyšování počtu a druhu prostředků a sil, které byly na

státní hranici jako součást jejího krytu, jednak jako další síly a prostředky přisunované z hloubky.

Základem průzkumné činnosti budou tedy

- prostory, ve kterých jsou již v míru známé prostředky a zařízení nepřítelů krytu hranice v podobě trvalých obranných staveb, průzkumných prvků, připravených ohnisek odporu či stanovišť jednotlivých zbraní;

- prostory mírových posádek prvosledových divizí a osy nejvýhodnějšího přesunu směrem k hranici.

Na tyto prostory míst se zaměřuje hlavní úsilí průzkumu s cílem postihnout především zvětšení sil a prostředků a dále možnost jejich časového použití.

Základem stanovení očekávaného počtu narůstajících sil a prostředků jsou tedy počty, které byly v prostoru státní hranice zjištěny již v době míru. Tento přehled skutečného uspořádání sil a prostředků a zároveň přehled o přípravných opatřeních pro doplňující části je klíčem jednak k prostorové orientaci, jednak k měřítku hodnoty zasazeného a fungujícího vlastního průzkumu.

Pokud se týče výchozích předpokladů o možnostech narůstání sil ze sestavy prvosledových divizí nebo brigád a jiných jednotek, rozlišujeme dvě věci.

Základem je přehled o síle a umístění v mírových posádkách a na něj pak navazuje zhodnocení jednotlivých směrů (přechodů) co do možné nasycenosti silami a prostředky. Možnost volby pro zasazení těchto sil je dána sice známým počtem přechodů, ale zároveň existuje volnost pro konkrétní rozhodnutí o několika přechodech z přechodů mnohých. Proto nabývá na důležitosti průzkum os, které z jedné posádky vedou k několika přechodům. Zjištěním využitých os máme možnost zaměřit průzkum na odpovídající přechody a zároveň již v této fázi stanovit poměrně přesné možnosti a zámýsl nepřítelů. Z hlediska dělostřeleckého průzkumu nás ovšem více zajímá konkrétní uspořádání sil a prostředků v terénu, než jejich možnosti v rámci vševojskového boje.

Protože známe takové veličiny, jako je průběh předního okraje (státní hranice) a vzdálenost mírových posádek nepřítelů, můžeme stanovit — vzhledem k průzkumovému dosahu vlastních prostředků a k očekávané činnosti nepřítelů — pásma, ve kterých je různý stupeň nasycenosti a tedy různý stupeň množství a hodnoty v získání zpráv. Podle důležitosti zjišťo-

vané činnosti nepřítelů můžeme potom do jednotlivých pásem buď další prostředky průzkumu přidat, nebo je ubrat.

Průzkumný dosah

Průzkumný dosah ovlivňují tyto veličiny:

- nemožnost masově překročit státní hranici,
- technické vlastnosti průzkumných prostředků,
- terén a povětrnostní podmínky,
- činnost nepřítelů.

Všechny tyto vlivy, snad až na nepředvídanosti počasí, můžeme naprosto přesně předem vyjádřit v prostorových i délkových mírách.

Při zodpovědném studiu válčičtích vzhledem k předpokládané činnosti nepřítelů můžeme určit dosahy průzkumných prostředků i očekávané výsledky v těchto dosazích.

Krajní mezí průzkumného dosahu v těchto podmínkách je vzdálenost, ze které je možné ještě dosáhnout přesného udání cílů prostředky vzdušného pozorování a fotografování. Tato vzdálenost je při využití šikmého snímkování materiálu asi 30 km a při průzkumu pozorováním pak asi 8—10 km od státní hranice.

Průzkumný dosah je absolutní z hlediska postihu všech cílů v daném prostoru, bez ohledu na jejich činnost (projev). Je však relativní vzhledem k denní a noční době nebo ke ztrátě denní viditelnosti. V noci prostě nelze s dosahy počítat.

Vzhledem k utajení příprav a snaze o překvapení je nutné počítat i s tím, že ne vždy bude možné používat prostředky vzdušného průzkumu v takové intenzitě a rozsahu, jak by to technická stránka věci umožňovala a situace v oblasti zjišťování vyžadovala.

Dalším dosahem je systém pozemního pozorování, který je dán terénem jako určující veličinou a technickými vlastnostmi jako pomocnou veličinou.

Je tomu tak proto, že dohlednost v terénu na naší západní hranici je ve všech případech menší, než průzkumný dosah prostředků pozemního pozorování. Neexistuje tudíž nějaká norma, protože konfigurace terénu na každém jednotlivém přechodu je rozdílná. Stanovení dosahu je věcí konkrétní rekognoskace, posouzení profilu terénu na jednotlivých směrech pozorování a zasazení konkrétních pozorovacích prostředků na tyto směry.

Oba druhy pozorování s uvedenými omezeními postihují pak veškeré síly a

prostředky nepřítel bez ohledu na jejich projev, pokud jsou v průzkumném dosahu. To nelze tvrdit o technických prostředcích průzkumu typu radiolokačního (ARSOM) a zvukoměrného. Dosah těchto prostředků závisí především na činnosti nepřítel.

Můžeme říci: budeme-li střílet, pak platí dosahová norma pro ARSOM i zvukoměrnou jednotku taková, jakou stanoví předpis. Oba tyto prostředky mohou tedy působit jen po zahájení války. To ovšem neznamená, že je nemůžeme použít v období přikrytí státní hranice. Toto období nekončí zahájením války, a proto jejich použití je nejen možné, ale i nutné. V souvislosti s tím vyvstává otázka, jak volit výchozí sestavu průzkumných prostředků dělostřelectva a jak plánovat její manévry.

Výchozí sestava a manévry prostředků dělostřeleckého průzkumu

Průzkumné prostředky dělostřelectva zásadně volí svoji sestavu tak, aby mohly plnit poslání dělostřeleckého průzkumu jako celku. Tedy nejen získat podklady k palbě, ale i na palbě se zúčastnit. Musí být proto tam, kde se předpokládají palební postavení dělostřelectva nebo kde je již dělostřelectvo zaujalo. To platí o všech pozemních prostředcích bez výjimky. Tento první předpoklad volby místa sestavy je nutné doplnit ještě dalšími hledisky:

- dosáhnutím maximálního průzkumného dosahu,
- možností manévru vpřed nebo vzad,
- očekávaným množstvím cílů v určitých prostorech a směrech.

Na první pohled je tedy zřejmé, že prostředky průzkumu budou rozmístěny jednak na místech co nejbliže hranici, jednak na směrech očekávané činnosti nepřítel. Činnost nepřítel však musí chápat nejen jako činnost objektu zjišťování, ale i jako činnost objektu, který je schopen zničit průzkumné prostředky.

Protože nelze zaručit buď udržení státní hranice, nebo její překročení v celé její délce, ale vždy je možnost ústupu od ní, je nutné uvažovat i o odpoutání průzkumných prostředků. V této souvislosti dochází k rozporu s požadavkem maximálního přiblížení k hranici za účelem maximálního dosahu průzkumu. Tento rozpor se ovšem týká především těch prostředků průzkumu, jejichž sestava vyžaduje zdlouhavé zaujímání. Týká se to tedy vlastně jen zvukoměrného průzkumu.

Požadavek maximálního dosahu zvukoměrného průzkumu se řídí především

vzhledem k dostřelu střeleckých baterií nepřítel. To tedy znamená: bude-li jejich sestava 5 km od hranic a my můžeme dosáhnout hloubky 12 km, volíme čáry rozvinuté až 7 km od státní hranice. Číslo uvádím jako teoretický příklad a mají demonstrovat, že rozhodující je prostor dělostřelectva a ne skutečná délka zachycení střeleckých baterií maximálně dosahovaná. Argument, že odsunutím zvukoměrné jednotky od hranice zkracujeme dosah při eventuálním postupu vpřed a budeme nuceni tuto jednotku brzy přemístit, neobstojí. Přemístí-li se nepřátelské dělostřelectvo dále do hloubky (ustoupí-li), pak na další postavení nebudeme mít stejně dosah z původní čáry.

Obecnou zásadou je tedy volit sestavu do prostorů dělostřelectva, na směry nejdůležitější činnosti nepřítel a co nejbliže k hranici.

Časová kalkulace

Veškeré průzkumné prostředky dělostřelectva, které se zúčastní přikrytí státní hranice, můžeme rozdělit do dvou skupin. V první je dělostřelecký průzkum, v druhé jsou pozemní prostředky dělostřeleckého průzkumu prvosledových divízi. Zda se rozvine veškeré dělostřelectvo prvosledové divize, popřípadě armádní dělostřelectvo, není k posuzování dělostřeleckého průzkumu podstatné. Podstatný je faktor průzkumného předstihu, který je realizován předchozí činností průzkumu — tedy použitím jeho prostředků bez ohledu na to, zda dělostřelectvo souběžně rozvíjíme a používáme. Má-li být vytvořeno činností v přikrytí státní hranice něco, co umožní úspěšnou činnost hlavních sil, pak je to především podmínka realizace palby ve prospěch těchto hlavních sil. Podmínkou realizace palby je pak průzkumný podklad.

Z toho vyplývá, že vyvedení všech průzkumných prostředků prvosledových divízi je z hlediska dělostřeleckého průzkumu naprosto nezbytné.

Jiná je otázka, zda je tomu tak u armádního dělostřelectva. Základní průzkum těchto dělostřeleckých jednotek a útvarů není třeba rozvíjet. Ostatně z pozorovatelů dělostřelectva podklady pro svoji činnost nezískává. Jde tedy o to, zda rozvinout jeho zvukoměrné jednotky. Řešení se nabízí takové:

— přidělené armádní dělostřelectvo se rozvíjí v rámci divize s celým svým průzkumem;

— dělostřelectvo, s nímž se počítá až pro boj hlavních sil, svoje průzkumné

prostředky nerozvinuje; zprávy pro něj získává jednak letectvo, jednak prostředky provosledových divízi.

Vydáme-li z těchto předpokladů, pak časová kalkulace vyvedení prostředků dělostřeleckého průzkumu vychází z těchto faktorů:

— vzdálenost mírové posádky od státní hranice;

— doba k rozvinutí a připojení průzkumných prostředků na stanovištích.

To jsou zásadní a předem dané skutečnosti, které můžeme vyjádřit konkrétní časovou normou. Zbývá ovšem stanovit, kdy vydat rozhodnutí o použití těchto prostředků takovýmto způsobem. To je problém, který se dotýká otázek mimo dosah možností dělostřeleckých ocenění vznikající situace. Nepochybně je jen to, že průzkumné prostředky dělostřeleckva musíme vyvést z mírových posádek jako první, přesněji řečeno s prvními prvky příkrytí státní hranice. Rozhodnutí, vydání signálu, je proto věcí vševojskového velitele. Zahájení činnosti dělostřeleckého průzkumu letectva rovněž závisí na stejných principech rozhodování. Jako celek budeme vyvádět dělostřelecký průzkum, určený do sestavy příkrytí, s prvním signálem o zvláštních opatřeních na státní hranici.

Průzkumný střeh méně důležitých prostorů

Mám na mysli prostory dvojího druhu. Jednak jsou to vyhodnocené prostory, které jsou nevhodné k důležitější bojové činnosti, jednak prostory, které sice vhodné jsou, ale vzhledem k jiným okolnostem lze jen stěží předpokládat, že se na nich bojová činnost odehraje. První skupinu tvoří úzké, od sebe oddělené, do bezvýznamných směrů a prostorů vedoucí přechody, druhou pak např. státní hranice se státem o němž předpokládáme, že zachová neutralitu.

V obou případech je ocenění založeno na předpokladu, který může, ale nemusí být správný, přičemž celkové ocenění nebezpečnosti a důležitosti takových prostorů se přece jenom výrazně liší od ocenění jiných prostorů, kde je pravděpodobnost takové nebezpečnosti a důležitosti větší. Jednoznačné pominutí méně důležitých prostorů a jejich vyřazení z průzkumné pozornosti by však mohlo vést k příliš velkému riziku, které nikdy nemůže vyvážit činnost průzkumných prostředků odtud odebraných a zasazených do prostorů, kde dojde k zásadnímu střetnutí.

Protože průzkumných prostředků je absolutní nedostatek, podstoupíme určité riziko a pomineme jen určité úseky. Význam slova riziko napovídá, že nejde o jistotu v naší činnosti, a proto bude nutné zajistit aspoň takové podmínky, které by v případě potřeby zaručily dodatečné přesunutí sil a prostředků průzkumu do chybně vyloučených míst. Takovou činnost nazýváme průzkumným střehem. Jde nyní o to, které z prostředků k tomu použijeme.

Absolutně nejvýhodnější je letecké pozorování, konané nepravidelně nad uvedenými prostory a směry, s cílem zjistit větší síly a významnější přípravu nepřítel. Rozhodne-li vševojskový velitel, že takové prostory příkryje jistou jednotkou, pak je přirozené, že tam použijeme i organické prostředky dělostřeleckého průzkumu. Jejich činnost ovšem bude probíhat na široké frontě. To vylučuje stabilní použití průzkumných prostředků proti jednotlivým přechodům a vyžadá si jejich přemísťování podél hranice.

K tomu je nejvýhodnější pohyblivá pozorovatelná, a to jak systemizovaná, tak improvizovaná, zřízená dočasně na vozidle, které má spojení a osádku k plnění nejzákladnějších průzkumných úkolů. Radiolokační a zvukoměrné prostředky nejsou vhodné.

Důležitým zdrojem zpráv pro potřeby dělostřeleckého průzkumu bude v těchto prostorech činnost vševojskového průzkumu, který má větší a širší záběr. I když nedodá konkrétní podklady k palbě, upozorní aspoň poměrně včas na eventuální přípravu nepřítel nebo na příznaky, které nasvědčují něčemu jinému, než jsme předpokládali. V každém případě počet a druh průzkumných prostředků dělostřeleckva, zasazovaných na takových směrech a v takových prostorech, je daleko menší a nesmí podstatně ztížit průzkum tam, kde předpokládáme rozhodující střetnutí.

Použití jaderných zbraní

V současné době jsme svědky jistého odklonu od dosud jednoznačného předpokladu okamžitého použití jaderných zbraní při zahájení války. Důvody tohoto zjevu nemusím rozebírat. Skutečnost zůstává, že válka může být zahájena a jistou dobu vedena i bez těchto prostředků. Tak jako dříve bylo cílem průzkumu odhalit příznaky k použití jaderných prostředků a s okamžikem první možnosti tyto prostředky všemi možnými cestami a způsoby zničit, za předpokladu jejich nepoužití je cílem průzkumu totéž.

Poněkud problematické je tvrzení „za předpokladu jejich nepoužití“. Předpoklad musí vycházet z faktů zjištěných průzkumem a ne úvahou, že nepřítel nebude jaderné zbraně používat. Předpoklad nepoužití můžeme vytyčit až podle příznaků nepoužití a ty je třeba zjišťovat. Všimněme si proto takových příznaků.

Jestliže účinky jaderných zbraní vedly k přeměně taktických zásad a organizace vojsk, pak nepoužití jaderných zbraní musí vrátit situaci tam, kde byla před tímto stavem. Měnit organizaci během několika dní nebo hodin nelze; lze však použít jiných taktických zásad. Jejich projev nacházíme v normách činnosti vojsk v čase a prostoru, v jejich sestavách, posilování, tempu a úsilí. Neboli: zmizela-li příčina, musí zmizet i následek. Nehodlá-li nepřítel použít jaderné zbraně, musí použít takové taktiky, která tomu vyhovuje a ne té, která vyplynula z použití. Např. nepřátelská divize bez jaderné podpory bude asi stěží působit na úseku 30 km a dosahovat padesátikilometrových denních hloubek.

Avšak jaderné prostředky, jejich nosiče v sestavě nepřítelů zůstávají. Mohou používat klasické nálože nebo nepoužívat žádné a čekat jen na vhodný nebo nutný okamžik k zásahu jadernou municí.

Protože tedy trvá potenciální možnost k použití těchto prostředků, je nutné jim věnovat tutéž pozornost jako kdyby byly trvale a od začátku použity ke svému nejvlastnějšímu účelu a poslání. Víme-li tyto dvě okolnosti předem, pak dojdeme k jednomu možnému závěru: sestava nepřítelů, uspořádaná podle zásad vedení boje s jadernými prostředky, je příznakem použití těchto prostředků.

Je-li sestava jiná, nelze použití předpokládat. Je tomu tak proto, že činnost vojsk vychází z použití jaderných zbraní a ne naopak. Nemůžeme proto vycházet z toho, že nepřítel použije norem pro „bezjadernou činnost“ a použije jaderné zbraně ihned se zahájením války, nebo zvolí opačnou variantu. V každém případě musí sestava odpovídat zámyslu použití jaderných prostředků. To je klíč k řízení a provádění průzkumu v tomto období.

Dělostřelecký průzkum za překrytí státní hranice plní úkoly podle obecně platných zásad pro jakoukoli operaci. Přitom však nutně přihlížíme ke dvěma zvláštnostem:

— předem známému terénu;

— předem známé a přesně vymezené síle a dislokaci nepřítelů.

Podstatným rysem je problém časových kalkulací a nemožnost zcela bezpečně stanovit předpoklad použití nebo nepoužití jaderných zbraní nepřítel. V článku jsem poukázal na tuto zvláštní problematiku s cílem dát předpoklady ke konkrétnímu použití dělostřeleckého průzkumu na jednotlivých směrech a v jednotlivých prostorech.